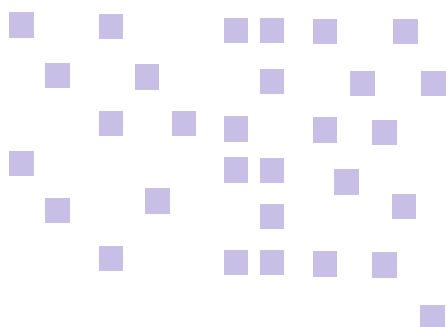

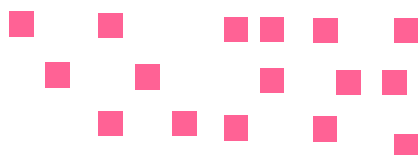
UKRAINA

GRUPA SPOŁECZNA

Sytuacja bezpieczeństwa

DPU-WIKP-424/584/2025
09.10.2025

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat aktualnej sytuacji osób bez obywatelstwa/bezpaństwowców, w tym z prawem stałego pobytu na terenach okupowanych Ukrainy (w szczególności z obwodzie zaporoskim), w sytuacji alternatywnej ucieczki wewnętrznej.

Czy osoby bez obywatelstwa ale ze stałym pobylem mogą rejestrować się jako IDP, tj. osoby wewnętrznie przesiedlone?

INFORMACJE PODSTAWOWE

Tak jak w wielu innych krajach na świecie, tak również w Ukrainie trudno jest podać dokładną liczbę bezpaństwowców, co wynika z samego charakteru/natury bycia bezpaństwowcem, trudności w lokalizacji czy identyfikacji takich osób, często niejasnych sposobów ich dokumentacji. Jak wynika z danych ostatniego, oficjalnego spisu ludności Ukrainy z 2001 r., w Ukrainie zanotowano 82 550 bezpaństwowców/osób bez obywatelstwa.^[1] Byli to głównie dawni obywatele ZSRR, którzy z różnych powodów nie odnowili swoich dokumentów tożsamości już w niepodległym państwie ukraińskim, a także osoby, które po upadku ZSRR przyjechały do Ukrainy z 14 byłych republik sowieckich, gdzie też nie wystąpiły o obywatelstwo innych nowo powstałych państw, bądź napotykały na wiele trudności administracyjno-prawnych w Ukrainie, jak np. powracający na Krym z Azji Centralnej (deportowani w latach 1940-tych) Tatarzy Krymscy. Większość takich osób mieszkała/obecna była w Autonomicznej Republice Krymu oraz w regionach odeskim, donieckim i dniepropietrowskim. Ponadto 40 tys. z nich nie zadeklarowało w czasie ww. spisu żadnej przynależności państwowej.^[2]

Z kolei wg danych szacunkowych, jakie podał UNHCR w 2021 r., w Ukrainie przebywało 35 tys. bezpaństwowców i osób bez ustalonego obywatelstwa. Z tym, że te szacunki nie obejmowały dzieci urodzonych po 2014 r. na okupowanych przez FR terytoriach Ukrainy: Krymie oraz w części ob. ługańskiego i donieckiego, a także dużej części Romów. Ponadto wielu bezpaństwowców mogło nie ujawniać oficjalnie swojej tożsamości, obawiając się państwowych konsekwencji przebywania w Ukrainie bez żadnych dokumentów i pozwoleń.^[3]

Nie ma również oficjalnych danych ile osób bez obywatelstwa opuściło Ukrainę po rozpoczęciu przez Rosję pełnoskalowej inwazji na Ukrainę 24.02.2022 r., niemniej jednak takie osoby mogły wówczas bez większych przeszkód przekraczać granice Ukrainy i wiadomo, że niektóre z nich przekroczyły granice również innych państw.^[4]

¹ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

² United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

³ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

⁴ Right to Protection (r2p), Who are stateless persons who fled Ukraine after the Russian invasion on 24 of February, 2022, 26.04.2022, <https://r2p.org.ua/page/stateless-persons-fled-ukraine-after-2022>

Z kolei wg Banku Światowego, pod koniec 2021 r. w Ukrainie mieszkało ponad 395 tys. osób, które nie posiadały dokumentów tożsamości. Wówczas jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy była okupacja części terytorium Ukrainy przez FR, która zaczęła się w 2014 r. Problem ten stał się większy po rozpoczęciu przez FR pełnoskalowej inwazji w Ukrainie 24 lutego 2022 r. Brak dostępu do ukraińskich dokumentów, w tym aktów urodzenia i dowodów/paszportów, dla mieszkańców tymczasowo okupowanych terytoriów jeszcze bardziej zwiększył ryzyko bezpaństwowości w Ukrainie.^[5]

Wg informacji UNHCR z 31.12.2022 r., w Ukrainie legalnie przebywało 6 176 osób bez obywatelstwa, w tym 5 330 miało pobyt stały. Najwięcej tych osób mieszkało wówczas w obwodach: donieckim, kijowskim, a także w stolicy Kijowie, obwodzie charkowskim, dniepropietrowskim, mikołajewskim i chersońskim.^[6]

Jak podaje UNHCR, w 2023 r. w Ukrainie mieszkały/przebywały następujące kategorie osób bez obywatelstwa/bezpaństwowców:

- osoby bez dokumentów;
- osoby, które aplikowały w tzw. „procedurze uznania bezpaństwowości”, w 2023 r. były to 342 osoby;
- uznane za bezpaństwowców przez Państwową Służbę Migracyjną Ukrainy;
- uznane za bezpaństwowców przez inne państwa;
- osoby zagrożone bezpaństwowością.^[7]

Do osób zagrożonych bezpaństwowością bardziej niż inne kategorie mieszkańców Ukrainy nadal należą: byli obywatele ZSRR, którzy nie wymienili dokumentów tożsamości po upadku ZSRR, cudzoziemcy którzy stracili obywatelstwo, osoby bezdomne, osoby odbywające wyroki pozbawienia wolności, Romowie, osoby bez zarejestrowanego urodzenia przez odpowiednie władze ukraińskie i osoby które nie mogą odnowić swoich dokumentów z przyczyn będących poza ich kontrolą.^[8]

⁵ Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>

⁶ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

⁷ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

⁸ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

STATUS PRAWNY GRUPY SPOŁECZNEJ: PRAWO I PRAKTYKA

AKTY PRAWNE REGULUJĄCE STATUS DANEJ GRUPY SPOŁECZNEJ I PRAKTYKA

Jedne z pierwszych aktualizacji prawa dot. obywatelstwa, jakie przyjęły władze ukraińskie w 1997 r. (z pomocą organizacji międzynarodowych, w tym UNHCR) dotyczyły głównie procesu uzyskiwania obywatelstwa Ukrainy przez tzw. Osoby Poprzednio/Wcześniej Deportowane i ich potomków, którzy powrócili/wracali do Ukrainy. Byli to głównie Tatarzy Krymscy, którzy wracali z przymusowej deportacji w Azji Centralnej (przede wszystkim z Uzbekistanu) do ukraińskiej Autonomicznej Republiki Krymu. Dzięki tym zmianom ok. 25 tys. z nich uzyskało wówczas obywatelstwo Ukrainy. Ponadto Ukraina zawarła z Uzbekistanem porozumienie ułatwiające zrzeczenie się obywatelstwa Uzbekistanu i uzyskanie obywatelstwa Ukrainy kolejnym deportowanym powracającym z Uzbekistanu na ukraiński Krym, co ułatwiło naturalizację w Ukrainie do 2001 r. kolejnych 90 tys. deportowanych. W rezultacie tych działań, w 2001 r. Ukraina przyjęła nową ustawę „o obywatelstwie Ukrainy”, która wprowadziła uproszczoną procedurę ubiegania się o obywatelstwo Ukrainy i nie wymagała już od wnioskującego o obywatelstwo Ukrainy wcześniejszego zrzeczenia się poprzedniego obywatelstwa (co powodowało, że przez pewien czas pozostawał on bezpaństwowcem). Dla osób mających związki z Ukrainą zostały również zniesione wymogi: płynnej znajomości j. ukraińskiego i 5 lat legalnego zamieszkania w Ukrainie.^[9]

Konstytucja Ukrainy (art. 26) z 1996 r. oraz ustawa „o statusie prawnym cudzoziemców i bezpaństwowców” (art. 3) z 2011 r. stanowią, że cudzoziemcy i bezpaństwowcy, którzy legalnie przebywają na terytorium Ukrainy korzystają z tych samych praw i swobód, a także mają takie same obowiązki jak obywatele Ukrainy, z wyjątkami, przewidzianymi w Konstytucji, w innych ustawach, jak też w międzynarodowych porozumieniach, których stroną jest państwo ukraińskie.^[10] Zgodnie z art. 6 ww. ustawy, cudzoziemcy i bezpaństwowcy mogli/mogą ubiegać się na terytorium Ukrainy o nadanie statusu uchodźcy lub o dodatkową bądź tymczasową ochronę.^{[11][12]}

W 2013 r. Ukraina przystąpiła do Konwencji ONZ o statusie bezpaństwowców z 1954 r. i do Konwencji ONZ o ograniczaniu/reedukacji przypadków bezpaństwowości z 1961 r.^[13]

⁹ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

¹⁰ Верховна Рада України, Законодавство України, Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства, Документ 3773-VI, чинний, поточна редакція - Редакція від 25.08.2019, підстава - 2743-VIII, <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

¹¹ Верховна Рада України, Законодавство України, Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства, Документ 3773-VI, чинний, поточна редакція - Редакція від 25.08.2019, підстава - 2743-VIII, <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

¹² Державна міграційна служба України, Пункти тимчасового розміщення біженців, <https://dmsu.gov.ua/pro-dms/struktura-ta-kontakti/punkti-timchasovogo-rozmishhennya-bizhencziv.html>

¹³ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

PROCEDURA UZNAWANIA ZA BEZPAŃSTWOWCÓW

Z kolei 16 czerwca 2020 r. parlament Ukrainy przyjął ustawę nr 693-IX „o uaktualnieniu określonych aktów prawnych Ukrainy dot. uznawania bezpieczeństwa”, która umożliwia osobom bez obywatelstwa niezależnie, od legalności lub nielegalności ich pobytu w Ukrainie, złożenie wniosku do Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy (PSMU) o **oficjalne uznanie ich bezpieczeństwa**. W przypadku przyznania im statusu bezpieczeństwa mogą ubiegać się o pozwolenie na pobyt czasowy w Ukrainie oraz dokument podróży. Po 2 latach posiadania pobytu czasowego mogą ubiegać się o pozwolenie na pobyt stały. Uzyskują w ten sposób też prawo do pracy, edukacji, opieki zdrowotnej i ubiegania się o obywatelstwo Ukrainy. ^[14]

16 kwietnia 2021 r. weszła w życie uchwała Rady Ministrów Ukrainy nr 317 nt. „niektórych kwestii dot. uznawania za bezpieczeństwa” z 24.03.2021 r., która zatwierdziła wzór wniosku i **procedurę rozpatrywania wniosków dot. uznawania za bezpieczeństwa** oraz wzór zaświadczenia wydawanego wnioskodawcy. Zgodnie z nią, rozpatrywanie przez PSMU wniosków wraz z załączonymi dokumentami, w tym ze zdjęciem wnioskodawcy, (który ukończył 18 lat), trwa od 6 do 12 miesięcy. Jeżeli wnioskodawca nie posiada żadnego dokumentu ze swoim zdjęciem, za jego pisemną zgodą, PSMU przeprowadza wywiad z jego krewnymi, sąsiadami lub innymi osobami (co najmniej z 3) w celu potwierdzenia faktów zawartych w jego wniosku lub/i w celu identyfikacji wnioskodawcy na podstawie zdjęcia. ^[15]

Ponadto, wg tych przepisów, jeśli wnioskodawca nie przedłoży zaświadczenia potwierdzającego brak posiadania przez niego obywatelstwa państwa, w którym poprzednio mieszkał przez długi czas lub na stałe i/lub brak takiego zaświadczenia jeśli chodzi o członków jego rodziny, Państwowa Służba Migracyjna Ukrainy powinna wysłać zapytanie w tej (jego) sprawie do konsulatów czy placówek dyplomatycznych tych państw. Brak odpowiedzi z ich strony po trzykrotnym zapytaniu przez PSMU oznacza (w świetle przepisów ukraińskich), że dany wnioskodawca nie jest uznawany za obywatela ich kraju. ^[16]

Wg dostępnych informacji od czasu wprowadzenia w życie ww. uchwały nr 317 (kwiecień 2021 r.) do 24.02.2022 r. - 55 osób po oficjalnym uznaniu za bezpieczeństwa otrzymało zgodę/zezwoleń na pobyt czasowy w Ukrainie. Po rozpoczęciu inwazji przez FR na Ukrainę procedura ta została na jakiś czas wstrzymana, po czym została wznowiona na wybranych obszarach. ^[17] Jak wynika z nowszych danych, w 2023 r. Państwowa Służba Migracyjna Ukrainy uznała 116 osób za bezpieczeństwa w Ukrainie. Brak jest jednak danych nt. liczby zgód na legalny pobyt, jakie otrzymali. ^[18]

¹⁴ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

¹⁵ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

¹⁶ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

¹⁷ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

¹⁸ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

Wiadomo natomiast, że w I połowie 2025 r. osoby bez obywatelstwa w Ukrainie otrzymały (również dzięki pomocy organizacji pozarządowych): 98 aktów urodzenia; 53 zaświadczenia o złożeniu wniosku o uznanie za bezpaństwowca; 55 zezwoleń na pobyt czasowy; 8 zezwoleń na pobyt stały; 93 paszporty obywatela Ukrainy; 1 paszport państwa zagranicznego. Ponadto 2 osoby zostały uznane za bezpaństwowców.^[19]

PROCEDURA USTALANIA/POTWIERDZANIA OBYWATELSTWA UKRAINY (PRZYNALEŻNOŚCI DO NIEGO)

Innym sposobem na udokumentowanie/legalizację osób bez dokumentów w Ukrainie jest **procedura ustalania/potwierdzenia obywatelstwa Ukrainy**. Odnosi się ona głównie do obywateli byłego ZSRR, którzy już zostali uznani za obywateli Ukrainy zgodnie z art. 3 ustawy „o obywatelstwie Ukrainy” z 2001 r., ale z powodu jednej lub innych przyczyn nadal nie posiadają dowodu tożsamości (paszportu) obywatela Ukrainy. Można ich podzielić na 2 grupy obecnie: osoby, które w 1991 r. były dorosłe i osoby, które w 1991 r. nie ukończyły 18 lat życia.^[20]

I tak Państwowa Służba Migracyjna Ukrainy w latach 2014-2022 ustaliła obywatelstwo ukraińskie byłych obywateli ZSRR na podstawie decyzji sądów, które potwierdziły fakt ich stałego zamieszkania w Ukrainie - w przypadku 2 382 byłych obywateli ZSRR i „procesowała”/prowadziła procedurę (tj. zweryfikowała pieczęć „obywatel Ukrainy”, jaką postawiły ówczesne wydziały MSW w sowieckich paszportach) w przypadku 549 byłych obywateli ZSRR.^[21]

MOŻLIWOŚCI BEZPAŃSTWOWCÓW UBIEGANIA SIĘ O OBYWATELSTWO UKRAINY

Bezpaństwowcy, którzy legalnie wjechali na teren Ukrainy, tj. na podstawie dokumentu podróży i otrzymali pozwolenie na pobyt stały, mają prawo ubiegać się o obywatelstwo Ukrainy po 3 latach stałego pobytu w tym kraju.^[22]

Dnia 14 grudnia 2021 r. parlament Ukrainy przyjął aktualizację nr 1941-IX do ustawy „o obywatelstwie Ukrainy” (zaczęła obowiązywać od 19.12.2021 r.), **która umożliwia bezpaństwowcom ubieganie się o obywatelstwo (naturalizację)** po 3 latach (zamiast wcześniejszych 7 lat), po tym jak zostali uznani za bezpaństwowców przez PSMU w ramach ww. procedury uznawania za bezpaństwowca. Aktualizacja precyzuje i rozszerza również kompetencje Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy w zakresie rozpatrywania wniosków i **ustalania/potwierdzenia przynależności do obywatelstwa Ukrainy** osób o nieustalonym obywatelstwie, tj. bez dokumentów tożsamości, (dot. głównie obywateli byłego ZSRR) przebywających na terytorium Ukrainy.^[23] I jeśli ich dane (świadczące o obywatelstwie ukraińskim) znajdują się w ukraińskich rejestrach

¹⁹ Right to Protection R2P, Дайджест напряду допомоги особам без громадянства за перше півріччя 2025 року, 17.08.2025, <https://r2p.org.ua/page/daidzhest-napriamu-dopomohy-osobam-bez-hromadianstva-za-pershe-pivrichchia-2025-roku>

²⁰ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

²¹ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

²² United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

²³ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

(bazach) elektronicznych, do których ma dostęp PSMU, wówczas zostają tym samym potwierdzeni jako obywatele ukraińscy i otrzymują ukraińskie dokumenty tożsamości. Jeśli nie ma takich danych w tych bazach, ale ich krewni (jak np. rodzice) posiadają dokumenty świadczące o obywatelstwie Ukrainy, wówczas PSMU przeprowadza **procedurę potwierdzenia przynależności do obywatelstwa Ukrainy** poprzez powołanie tych krewnych na świadków.^[24]

W latach 2014-2022, obywatelstwo Ukrainy otrzymało 3 888 bezpieczeństwa, spośród nich: 2 033 na podstawie posiadania zgody na pobyt stały zostało poddanych uproszczonej procedurze ubiegania się o obywatelstwo Ukrainy przez lokalne oddziały PSMU, a 492 na podstawie posiadania zgody na pobyt stały zostało naturalizowanych przez urząd centralny PSMU i administrację prezydenta, 26 wnioskodawców otrzymało z PSMU odmowę procesowania ich wniosków o obywatelstwo Ukrainy.^[25]

DOKUMENTY BEZPAŃSTWOWCÓW I ZMIANY PRAWNE DOT. WYDAWANIA DOKUMENTÓW UKRAIŃSKICH PO 24.02.2022.

Bezpaństwowcy w Ukrainie uznani oficjalnie lub nieuznani mogą posiadać następujące dokumenty:

- dokument podróży bezpieczeństwa, który potwierdza ich oficjalny status bezpieczeństwa i udzielenie ochrony na terenie Ukrainy;
- zaświadczenie osoby wewnątrznie przesiedlonej;
- zaświadczenie o złożeniu wniosku o uznanie za bezpieczeństwa w Ukrainie, które potwierdza zgodę władz na czasowy pobyt danej osoby w Ukrainie na okres rozpatrywania wniosku;
- pozwolenie na pobyt czasowy w Ukrainie wydane bezpieczeństwowcowi na podstawie art. 6-1 ustawy Ukrainy „o statusie prawnym cudzoziemców i bezpieczeństwa” z 2011 r.; Było ono wydawane w formie karty, która prawie niczym się nie różni od zwykłej karty z pozwoleniem na pobyt czasowy wydawanej cudzoziemcom oprócz rubryki dot. obywatelstwa, gdzie umieszczony jest skrót w j. ukr “ОБГ” (“особа без громадянства”), oznaczający osobę bez obywatelstwa;
- pozwolenie na pobyt czasowy w Ukrainie bezpieczeństwa wydane na podstawie ustawy „o imigracji”. Dokument ten może mieć formę książeczki, które były wydawane niektórym bezpieczeństwowcom na czas nieokreślony po 2001 r.;
- alternatywnie dokumenty wydawane na Krymie np. w 2004 r. w j. rosyjskim (generalnie wydawane do 2014 r.) w formie niezgodnej z ustawodawstwem

²⁴ Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>

²⁵ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>

ukraińskim z tego okresu, z tym że obecnie nie jest możliwe oficjalne potwierdzenie ich wydawania bezpieczeństwa na Krymie przed 2014 r. ^[26]

Ponadto w związku z trudnościami dot. odnawiania czy uzyskiwania dokumentów, jakie mogą napotykać mieszkańcy Ukrainy w czasie wojny, władze ukraińskie opracowały i wprowadziły na czas obowiązywania stanu wojennego w Ukrainie (od 24.02.2022 r.) następujące zmiany prawne (i nadal one obowiązują):

- Ważność dokumentów tożsamości (paszport, dowód, pozwolenie na pobyt/zamieszkanie) została przedłużona na czas obowiązywania stanu wojennego i 30 dni po jego zakończeniu. To postanowienie dotyczy dokumentów, które straciły ważność po 24.02.2022 r.;

- Prawo do otrzymania zagranicą dowodu tożsamości i paszportu zagranicznego (na podróż zagranicę) obywatela Ukrainy, a także do otrzymania zezwolenia na pobyt stały dla cudzoziemców i bezpieczeństwa przebywających na stałe na terytorium Ukrainy;

- Prawo do uzyskania „zaświadczenia o powrocie” dla obywateli Ukrainy, a także dla osób uznanych przez Ukrainę za bezpieczeństwa lub bezpieczeństwa przebywających na stałe na Ukrainie, którzy zostali przymusowo przeniesieni na terytorium państwa agresora;

- Wprowadzenie tzw. procedury identyfikacji osoby za pośrednictwem wideokonferencji oraz rozszerzenie kręgu świadków wymaganych przez tę procedurę, możliwość przeprowadzenia tej procedury w jednostkach PSMU za granicą. ^[27]

STOSOWANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH, ADMINISTRACYJNYCH, POLICYJNYCH LUB SĄDOWYCH. DYSKRYMINUJĄCE KARANIE

Większość osób bez obywatelstwa nie posiada żadnych dokumentów identyfikujących ich tożsamość, co sprawia, że władzom i organizacjom pozarządowym nadal trudno jest ustalić ich realną liczbę również obecnie. Ponadto w ich opinii, liczba bezpieczeństwa stale rośnie w Ukrainie. Wg UNHCR, 72 111 dzieci urodzonych na czasowo okupowanych terytoriach Ukrainy nie posiada świadectw urodzenia zarejestrowanych przez odpowiednie władze ukraińskie i to może być już pierwszą przyczyną ww. wzrostu liczby bezpieczeństwa. Ponadto w 2023 r. jedną z głównych przyczyn bezpieczeństwa był też brak prawa do uzyskania obywatelstwa Ukrainy przez dzieci bezpieczeństwa, którzy mieszkali nielegalnie w Ukrainie. Inną przyczyną są bariery administracyjne w czasie tzw. procedury potwierdzania obywatelstwa Ukrainy, w szczególności dotyczyło to osób, które przyjechały z terenów okupowanych Ukrainy na tereny kontrolowane przez władze ukraińskie. Po rozpoczęciu konfliktu przez Rosję w 2014 r. wiele osób mieszkających w Ukrainie, w tym obywateli tego kraju, utraciło swoje dokumenty tożsamości,

²⁶ Right to Protection (r2p), Who are stateless persons who fled Ukraine after the Russian invasion on 24 of February, 2022, 26.04.2022, <https://r2p.org.ua/page/stateless-persons-fled-ukraine-after-2022>

²⁷ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

potwierdzające ich obywatelstwo lub inny prawny tytuł pobytowy lub też nie mogły one uzyskać tych dokumentów z powodu walk i okupacji, jakie trwały w ich rejonach zamieszkania. Sytuacja ta uległa dalszemu pogorszeniu po 24.02.2022 r.^[28]

Nadal też dużą część grupy bezpieczeństwa (przeważnie nieuznanych) w Ukrainie stanowią osoby, które urodziły się lub/i mieszkają w Ukrainie od dłuższego czasu i mimo to nie mogą potwierdzić obywatelstwa Ukrainy lub innego kraju, a co za tym idzie, nie mogą uregulować swojego statusu i otrzymać dokumentów potwierdzających ich legalne zamieszkanie w Ukrainie, gdyż nie istniały do 2021 r. żadne specjalne procedury przewidziane dla takich osób, (do tego czasu mogli oni głównie potwierdzić/ustalić swoją tożsamość na drodze sądowej, co było kosztowne i długotrwałe). Nadal są to przeważnie obywatele byłego ZSRR, którzy nie wymienili sowieckich dokumentów tożsamości po upadku Związku Radzieckiego (co było częste w wielu byłych krajach postsowieckich^[29]) jak również cudzoziemcy, którzy stracili obywatelstwo swojego kraju pochodzenia, a także osoby bezdomne, odbywające wyroki pozbawienia wolności, Romowie lub osoby, które nie mogą odnowić swoich dokumentów tożsamości z przyczyn, które są poza ich kontrolą.^[30]

Większość z nich należy do osób mierzących się z dużymi trudnościami życiowymi i są często grupą wrażliwą (ryzyka), gdyż nie mają dostępu do opieki zdrowotnej, pomocy socjalnej, edukacji, legalnego zatrudnienia i innych praw.^[31]

Jak wynika z ogólnie dostępnych źródeł, ww. procedura uznawania bezpieczeństwa na podstawie ww. art. 6 ukraińskiej ustawy „o legalnym statusie cudzoziemców i bezpieczeństwa” z 2011 r. i uregulowana (10 lat później) poprzez ww. procedurę rozpatrywania wniosków o uznawaniu bezpieczeństwa, jaka została zatwierdzona uchwałą nr 317 Rady Ministrów Ukrainy z 2021 r., była nadal prowadzona w kolejnych latach (po 2021 r.) w Ukrainie. W opinii organizacji lokalnych i międzynarodowych, chociaż przepisy te uwzględniają trudną sytuację osób ubiegających się o zastosowanie tej procedury, to jednak w praktyce nie zawsze są one przestrzegane. Zdarza się, że wnioskodawcy spotykają się z odmową jej przeprowadzenia już na etapie składania dokumentów lub z wymogiem przedłożenia dokumentów, które nie są wymagane przez prawo. Ponadto osobom, które urodziły się lub przez pewien czas mieszkały w Rosji lub na Białorusi, trudno jest ubiegać się o zastosowanie odpowiedniej procedury.^[32]

Dodatkowo otrzymanie oficjalnego statusu bezpieczeństwa nie gwarantuje, że dana osoba otrzyma ukraiński dokument tożsamości. Po uzyskaniu oficjalnego statusu bezpieczeństwa wnioskodawca musi aplikować o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy, (i takie zezwolenia są najczęściej wydawane obecnie bezpieczeństwa^[33])

²⁸ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

²⁹ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

³⁰ Right to Protection R2P, 2023 Digest of Right to Protection's Assistance to Stateless Population Programme Direction, 13.06.2024, <https://r2p.org.ua/en/page/2023-digest-of-right-to-protections-assistance-to-stateless-population-programme-direction>

³¹ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

³² United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

³³ Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>

Jednak w opinii lokalnych i międzynarodowych organizacji obrony praw człowieka, wydanie tego zezwolenia odbywa się na zasadach ogólnych, w zależności od legalności jego pobytu w Ukrainie, bez uwzględnienia prawa wnioskodawcy uznanego za bezpaństwowca do uzyskania takiej zgody. Pomimo uznania za bezpaństwowca, niektórym kategoriom wnioskodawców władze czasem odmawiają wydania zgody na pobyt czasowy z powodu orzeczenia sądu o przymusowym powrocie, deportacji lub zakazie wjazdu. Oznacza to, że podstawy odmowy wydania zgody na pobyt czasowy nie odpowiadają prawom gwarantowanym przez prawo wnioskodawców uznanych za bezpaństwowców. W związku z tym osoby te znajdują się w sytuacji niepewności prawnej, gdyż mogą nie uzyskać dokumentu tożsamości po uznaniu ich za bezpaństwowców przez uprawniony organ.^[34]

Ponadto innym istotnym problemem związanym z dokumentami bezpaństwowców uznanych oficjalnie przez Ukrainę jest koszt wymiany ich zezwolenia na pobyt czasowy i wydania im dokumentu podróży, jedyne dokumentu, który umożliwia bezpaństwowcom wjazd/wyjazd z kraju. I tak np. w 2023 r. koszt wymiany zezwolenia na pobyt czasowy ważnego przez rok wynosił ponad 1000 UAH (ok. 89 PLN), a dowodu podróży ponad 5500 UAH (ok. 445 PLN). Ten ostatni jest ważny tylko przez okres ważności zezwolenia. Koszt tych dokumentów jest znacznie wyższy niż koszt opłat za wydanie podobnych dokumentów dla obywateli Ukrainy i cudzoziemców, i nie uwzględnia często trudnej sytuacji i ubóstwa bezpaństwowców.^[35]

Ww. inna procedura ustalania/potwierdzenia przynależności do obywatelstwa Ukrainy w większości spraw była skomplikowana do przeprowadzenia, gdyż wnioskodawcy nie mogli przedstawić odpowiednich dokumentów ani nie było o nich informacji w państwowych rejestrach. Władze nie były w stanie potwierdzić ich tożsamości i ustalić obywatelstwa, co powodowało, że wielu z nich zmuszonych było składać wnioski do sądu w tych sprawach. I jeśli sprawy kończyły się niepowodzeniem również na tym etapie (w sądzie), wnioskodawcy występowali z wnioskiem o przeprowadzenie procedury uznania bezpaństwowości, aby mieć choć tę szansę na uzyskanie dokumentu tożsamości. Niemniej jednak, w opinii ekspertów, taka sytuacja nie pozwala na realizację praw przez tę grupę osób i stawia je w gorszej sytuacji prawnej, co nie przyczynia się do ich reintegracji ze społeczeństwem ukraińskim.^[36]

Dodatkowo dnia 24 lutego 2023 r. parlament Ukrainy przyjął ustawę nr 2952-IX nt. ochrony granic i jedno z jej postanowień umożliwia organom ochrony porządku bezpośrednie podjęcie decyzji odnośnie przymusowej deportacji cudzoziemców i bezpaństwowców bez potrzeby wcześniejszego wydania decyzji przez sąd administracyjny, co może wg opinii organizacji międzynarodowych i lokalnych, spowodować arbitralność decyzji odnośnie przymusowych powrotów.^[37]

³⁴ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

³⁵ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

³⁶ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

³⁷ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

ORGANY SPRAWIEDLIWOŚCI WOBEC PRZEDSTAWICIELI DANEJ GRUPY

Jak wynika z ogólnie dostępnych źródeł, bezpieczeństwa, tj. głównie osoby przebywające w Ukrainie (najczęściej te, które urodziły się w Ukrainie i/lub mieszkają w niej od dłuższego czasu) i nie mogące uregulować swojego statusu oraz otrzymać dokumentów potwierdzających ich legalny pobyt w Ukrainie, nadal mogły czy musiały potwierdzać/ustalać swoją tożsamość na drodze sądowej.^[38]

Władze Ukrainy przygotowały i zarejestrowały w parlamencie na początku 2023 r. projekt ustawy nr 9069, który zawiera między innymi zmiany w ustawodawstwie polegające na wprowadzeniu pozasądowej procedury administracyjnej dot. rejestracji urodzeń, które miały miejsce na terytoriach tymczasowo okupowanych, co też pozwoliłoby na lepsze uniknięcie zagrożenia bezpieczeństwem tych dzieci. Obecnie obywatele Ukrainy, których dzieci urodziły się na tych terenach muszą po przyjeździe na Ukrainę kontrolowaną przez rząd w Kijowie przechodzić rejestrację urodzenia dziecka w sądzie. Jak na razie trwają dyskusje nad ustawą, jednak jej projekt nie został jeszcze przyjęty przez parlament.^[39] Jak wynika z dostępnych źródeł, procedowanie tego projektu jest jak na razie wstrzymane/zablokowane.^[40]

PRZYPADKI PSYCHICZNEJ I FIZYCZNEJ PRZEMOCY

W ogólnie dostępnych źródłach, nie znaleziono informacji o przypadkach psychicznej i fizycznej przemocy w stosunku do bezpieczeństwa w Ukrainie.

ORGANY ŚCIGANIA WOBEC PRZEDSTAWICIELI DANEJ GRUPY

Ze względu na fakt, iż nie odnotowano przypadków przemocy w odniesieniu do bezpieczeństwa w Ukrainie, nie znaleziono także informacji na temat możliwości uzyskania ochrony ze strony organów ścigania.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI OBRONY PRAW CZŁOWIEKA

Obroną praw i rzecznictwem na rzecz bezpieczeństwa w Ukrainie zajmuje się jedna z bardziej znanych ukraińskich organizacji pozarządowych „Prawo na Zahist” (Right to Protection, R2P) co najmniej od czasu aneksji Krymu przez Rosję i okupacji części Donbasu przez separatystów wspieranych przez Rosję w 2014 r., jak również kilka innych, w tym „Sieć Apatrydów” (Apatride Network) czy Centrum Praw Człowieka

³⁸ Right to Protection R2P, 2023 Digest of Right to Protection's Assistance to Stateless Population Programme Direction, 13.06.2024, <https://r2p.org.ua/en/page/2023-digest-of-right-to-protections-assistance-to-stateless-population-programme-direction>

³⁹ United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

⁴⁰ Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>

ZMINA oraz organizacje międzynarodowe, w tym przede wszystkim aktywnie działające od początku powstania niepodległego państwa ukraińskiego w latach 1990-tych Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców ONZ, a także Europejska Sieć ds. Bezpieczeństwa. Udzielają one bezpaństwowcom głównie pomocy prawnej, ale również humanitarnej. Prowadzą działania informacyjne i rzecznicze w ich sprawach. [41] [42] [43]

MOBILNOŚĆ SPOŁECZNA GRUPY SPOŁECZNEJ

Jak to już było ww. większość osób bez obywatelstwa/bezpaństwowców w Ukrainie nie posiada zgody na regularny/stały pobyt ani standardowych dokumentów tożsamości. To sprawia, że są oni narażeni na niebezpieczeństwo w obecnej sytuacji wojennej, gdyż ich swoboda poruszania w poszukiwaniu ochrony jako wewnętrzni przesiedleńcy (w tym również ochrony międzynarodowej) jest ograniczona. Nie mogą się oni swobodnie przemieścić do innych nieokupowanych regionów Ukrainy, gdyż aby wyjechać poza swoją miejscowość (na terenach okupowanych), muszą obecnie przechodzić przez wojskowe punkty kontrolne, gdzie wymagane są standardowe dokumenty tożsamości. [44]

I tak np. jedna z ukraińskich organizacji pozarządowych wspierających takie osoby (bezpaństwowców) „Prawo na Zahist” (Right to Protection, R2P), po rozpoczęciu aktywnej fazy inwazji na Ukrainę przez Rosję (24.02.2022 r.) straciła kontakt z jedną trzecią swoich beneficjentów, tj. bezpaństwowców (na terenach okupowanych). Spośród osób, z którymi R2P udało się ponownie nawiązać kontakt, około 75% nie przeniosło się nigdzie i nie było w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwa. Jako powody osoby te podawały strach przed zatrzymaniem i przesłuchaniem podczas przekraczania wojskowych punktów kontrolnych z powodu braku ważnych dokumentów tożsamości, brak wiedzy na temat bezpiecznych tras, strach przed rozłąką z dziećmi w przypadku braku dowodu pokrewieństwa oraz brak jakiejkolwiek pomocy w miejscu docelowym. Ponieważ większość bezpaństwowców nie posiada ww. standardowych dokumentów ukraińskich i obawia się, że nie będzie w stanie zarejestrować się jako przesiedleńcy wewnętrzni, a zatem nie otrzyma dostępu do pomocy humanitarnej i do miejsc zamieszkania dla osób wewnętrznie przesiedlonych, zapewnianych na terenach kontrolowanych przez władze Ukrainy. [45]

Brak dostępu do pomocy humanitarnej stanowi poważne wyzwanie dla osób bez obywatelstwa w Ukrainie, gdyż przepisy ukraińskie wymagają również od organizacji pozarządowych zgłaszania wszelkiej pomocy przekazywanej osobom fizycznym,

⁴¹ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

⁴² United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf

⁴³ Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>

⁴⁴ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

⁴⁵ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

identyfikując odbiorców na podstawie ich numeru identyfikacji podatkowej. Takie osoby mogą jedynie zatrudnić się nielegalnie i polegać na wolontariuszach.^[46]

Wg R2P, mniej niż 10% bezpieczeństwa bez dokumentów (nieudokumentowanych) opuściło Ukrainę po 24.02.2022 r., głównie w marcu 2022 r., kiedy przekraczanie granic było relatywnie łatwe i uproszczone. Niemniej jednak nawet jeśli takim osobom udało się wtedy opuścić swoje miejsce zamieszkania i Ukrainę, czekają je wyzwania również w innych krajach, w zależności od ich prawa i regulacji dot. bezpieczeństwa bez żadnych dokumentów tożsamości.^[47]

Ponadto, wg ukraińskich organizacji pozarządowych, konsulaty Ukrainy w innych krajach przyjmują i rozpatrują wnioski wyłącznie obywateli Ukrainy, a Państwowa Służba Migracyjna Ukrainy nie posiada regulacji dot. wydawania dokumentów osobom bez obywatelstwa, przebywającym za granicą, nawet tym, które zostały oficjalnie uznane za bezpieczeństwa w Ukrainie. Ponadto bezpieczeństwa nieposiadający wystarczających dokumentów obawiają się również, że nawet jeśli uda im się opuścić Ukrainę w poszukiwaniu ochrony, nie będą mogli do niej wrócić. Wg ukraińskich organizacji pozarządowych obrony praw człowieka, obawa ta jest uzasadniona. Może to stworzyć dla takich osób sytuację zawieszenia, w której nie będą mogły wrócić na Ukrainę, jak i nie będą też mogły dłużej pozostać w kraju, który tymczasowo je przyjął.^[48]

PODSUMOWANIE

Osoby bez obywatelstwa mają możliwość uzyskania w Ukrainie oficjalnego statusu bezpieczeństwa, który daje im prawo do złożenia wniosku o zgodę na pobyt czasowy, a potem stały, a także do ubiegania się o przyznanie obywatelstwa ukraińskiego. Uznani bezpieczeństwa mają również prawo do otrzymania dokumentu podróży, na podstawie którego mogą wyjechać i wjechać do Ukrainy.

Ponadto jeśli dane osób, które nie posiadają fizycznych ukraińskich dokumentów tożsamości, (tj. nie mają potwierdzonego obywatelstwa Ukrainy w formie dokumentu), znajdują się ukraińskich rejestrach/bazach elektronicznych obywateli, do których dostęp mają władze ukraińskie, wówczas zostaje potwierdzone/ustalone ich obywatelstwo Ukrainy i otrzymują oni odpowiednie ukraińskie dokumenty. Czasem jeśli nie można w ten sposób potwierdzić ich obywatelstwa, procedura ta jest przeprowadzana z udziałem świadków tj. ich najbliższych krewnych, którzy są potwierdzonymi obywatelami Ukrainy. Jeśli to nie zadziała, pozostaje im postępowanie sądowe.

Osoby bez obywatelstwa, w tym głównie bez dokumentów potwierdzających ich legalne zamieszkanie w Ukrainie, napotykają na trudności ze strony organów władzy w realizacji praw, jakie im przysługują. Aczkolwiek jeśli zwrócą się z prośbą do

⁴⁶ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

⁴⁷ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

⁴⁸ Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>

ukraińskich i międzynarodowych organizacji wspierających bezpaństwowców, mają szanse na otrzymanie tych praw.

Nadal też wielu z nich zmuszonych jest do przechodzenia potwierdzenia/ustalenia swojej tożsamości w sądach, co jest długotrwałe i kosztowne. Podobnie rodzice, którzy przyjeżdżają na tereny kontrolowane przez władze ukraińskie, ze swoimi dziećmi, które urodziły się na terenach okupowanych, nadal muszą w sądach przechodzić rejestrację aktów urodzenia swoich dzieci. W przeciwnym razie ich dzieciom grozi bezpaństwowość.

Nieuznani bezpaństwowcy czyli osoby bez potwierdzonej tożsamości i dokumentów, zarówno w Ukrainie kontrolowanej przez władze, jak i okupowanej przez FR, należą do grupy wrażliwej, gdyż mają trudności z dostępem do opieki zdrowotnej, legalnego zatrudnienia, edukacji, pomocy socjalnej. Mają również trudności z przemieszczaniem się, gdyż aby wyjechać poza swoją miejscowość (głównie na terenach okupowanych), muszą obecnie przechodzić przez wojskowe punkty kontrolne, gdzie wymagane są dokumenty tożsamości.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji poszczególnych grup społecznych może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 13 pkt. 1 i 3 oraz art. 14 pkt. 5. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

Projekt graficzny: Studio Inemadi, przygotowany w ramach projektu nr 2/1-2015/BK-FAMI „Zwiększenie zdolności pracowników DPU UDSC do zbierania, gromadzenia, analizy i rozpowszechniania informacji o krajach pochodzenia, 2017-2020”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w zakresie Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji – „Bezpieczna przystań”.

Bibliografia

1. Forced Migration Review, The forgotten victims of war: Ukraine's stateless, 08.2023, <https://www.fmreview.org/ukraine/ivashuk-kordonets-kanics/>
2. Right to Protection (r2p), Who are stateless persons who fled Ukraine after the Russian invasion on 24 of February, 2022, 26.04.2022, <https://r2p.org.ua/page/stateless-persons-fled-ukraine-after-2022>
3. Right to Protection R2P, 2023 Digest of Right to Protection's Assistance to Stateless Population Programme Direction, 13.06.2024, <https://r2p.org.ua/en/page/2023-digest-of-right-to-protections-assistance-to-stateless-population-programme-direction>
4. Right to Protection R2P, Дайджест напряду допомоги особам без громадянства за перше півріччя 2025 року, 17.08.2025, <https://r2p.org.ua/page/daidzhest-napriamu-dopomohy-osobam-bez-hromadianstva-za-pershe-pivrichchia-2025-roku>
5. United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Right to Protection (R2P), Statelessness in Ukraine, Digest 2023, 13.06.2024, https://r2p.org.ua/storage/documents/65cb4c4fdb013960eabec707139c1e7212ff8eb5_original.pdf
6. United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR, Stateless Persons, brak daty publikacji, <https://www.unhcr.org/ua/en/stateless-persons>
7. Zmina.ua, Absence of extrajudicial procedure hinders access to Ukrainian documents for TOT residents – Alena Lunova, 26.10.2024, <https://zmina.ua/en/event-en/absence-of-extrajudicial-procedure-hinders-access-to-ukrainian-documents-for-tot-residents-alena-lunova/>
8. Верховна Рада України, Законодавство України, Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства, Документ 3773-VI, чинний, поточна редакція - Редакція від 25.08.2019, підстава - 2743-VIII, <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
9. Державна міграційна служба України, Пункти тимчасового розміщення біженців, <https://dmsu.gov.ua/pro-dms/struktura-ta-kontakti/punkti-timchasovogo-rozmishhennya-bizhencziv.html>